

DOI 10.36074/03.04.2020.v3.21

ІНСТИТУТ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ДІЯЛЬНОСТІ В КРАЇНАХ СВІТУ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

ORCID ID: 0000-0001-5483-7461

Корчагіна Анастасія Миколаївна
аспірант кафедри галузевого права
Херсонський державний університет

УКРАЇНА

Досліджуючи світовий досвід протидії злочинності та забезпечення правопорядку, ми можемо спостерігати тенденції, пов'язані з все більшою орієнтацією розвинених країн світу не тільки на традиційні правоохоронні органи, але й на приватні організації (бюро, служби, установи).

На сьогодні в Україні здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності не отримало законодавчого закріплення. Однак, аналізуючи сучасний стан надання приватних детективних та охоронних послуг в Україні науковцями наголошується на тому, що де-юре приватної детективної діяльності в Україні не існує, в той час коли де-факто професійні приватні детективи проводять власні розслідування на замовлення клієнтів [1].

Незважаючи на досить тривалий законотворчий процес з цього питання, жоден із проєктів нормативно-правових актів не було прийнято. Проте активна співпраця України з іншими державами у сфері кримінальної юстиції та приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів, існує необхідність легалізації приватної детективної (розшукової) діяльності та прийняття відповідного закону. Це підтверджується і міжнародною практикою, оскільки в більшості зарубіжних країн інститут приватної детективної діяльності регламентований законом.

В сучасній правовій науці питання правового регулювання приватної детективної (розшукової) діяльності є теоретично розробленим. Зокрема, дослідженням правового статусу приватних детективів та детективних агенств, особливості функціонування цього інституту в зарубіжних країнах досліджували такі вчені як: О.М. Бандурка, О.І. Безпалова, В.І. Бобрик, І.Б. Гончаренко, О.В. Джафарова, Ю.О. Михайлова, В.І. Павликівський, П.О. Попов, О.О. Пунда, І.М. Риженко, В.О. Черков, С.О. Шатрава, С.С. Юрко та багато інших вчених. Проте й досі існує необхідність узагальнення та систематизації отриманих доробок з урахуванням їх подальшої імплементації в українське законодавство.

Остання редакція законопроекту «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 08 лютого 2019 року № 10024 визначає приватну детективну (розшукову) діяльність в Україні як один із шляхів забезпечення конституційних гарантій людини та громадянина на захист своїх законних прав та інтересів [2].

Виходячи із положень зазначеного законопроекту приватна детективна (розшукова) діяльність має наступні ознаки: 1) є дозволеною центральним

органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг; 2) є видом підприємницької діяльності; 3) може здійснюватися одноособово або колективно (приватними детективами або об'єднань приватних детективів); 4) є оплатною; 5) належить до договірних відносин; 6) предметом договору є надання детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені законодавством України.

Основною сферою діяльності приватних детективів та/чи їх об'єднань є збирання та фіксації інформації, розшуку предметів, майна, людей і тварин, встановлення фактів та з'ясування різних обставин на замовлення замовника та згідно з договором про надання приватних детективних (розшукових) послуг [2].

Незважаючи на тривалу та ґрунтовну роботу над цим нормативно-правовим документом, наявний проект містить низку прогалин та недоліків в частині прав і обов'язків приватних детективів, що потребує доопрацювання та усунення розбіжностей. Саме тому варто звернути увагу на досвід країн, в яких інститут приватної детективної діяльності отримав свій фактичний розвиток та юридичне закріплення.

Цікавим, на нашу думку, є досвід США. Незважаючи на відсутність єдиного нормативного акту, який би здійснював правове регулювання діяльності приватних детективів на всій території держави, законодавство більшості штатів передбачає необхідність отримати спеціальну ліцензію, яка видається органами влади певного штату, і за умов наявності такої ліцензії детектив має право займатися своєю діяльністю тільки на території того штату, де він отримав ліцензію [3]. Також передбачено наступний поділ ліцензій приватних детективів за класами: 1) ліцензія класу «А», яка передбачає основною сферою діяльності приватного детектива тільки збір інформації; 2) ліцензія класу «В» визначає основною сферою діяльності приватного детектива здійснення охоронної функції; 3) ліцензія класу «С» – комбінована ліцензія, яка надає її власнику право займатися як розшуковою роботою (ліцензія класу «А»), так і виконувати охоронні функції (ліцензія класу «В») [3]. Таким чином, на відміну від українського законодавця, законодавство США надає приватним детективам право на здійснення не лише розшукової, але й охоронної діяльності, в той час як в Україні врегульовано лише питання надання послуг з охорони власності та громадян (Закон України «Про охоронну діяльність» від 22 березня 2012 року № 4616-VI). Важливо відмітити, що у США приватні детективи здійснюють свою діяльність «паралельно» діяльності державних правоохоронних органів, тобто у процесі розслідування приватний детектив у США не може спиратися на криміналістичні обліки поліції, а також отримувати відомості, щодо кримінальних правопорушень.

Зовсім іншої є практика діяльності приватних детективів у Великобританії. Приватні детективи мають достатньо широкий вибір технічних засобів для здійснення своєї діяльності, включаючи криміналістичну лабораторію поліції Лондона. Загалом, у Великобританії підтримується дуже тісне інформаційне співробітництво між приватними детективними агентствами та державними

правоохоронними органами під час розслідування злочинів та захисту прав і свобод громадян [4]. Це пояснюється тривалою історичною традицією здійснення приватної детективної діяльності у Великобританії та досить жорсткий відбір та перевірку кандидатів на право зайняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю.

У Німеччині діяльність детективних агентств регулюється федеральним законом «Про приватні підприємства», тобто детективні агентства зареєстровані як установи, що займаються підприємницькою діяльністю та мають більш комерційну направленість. На відміну від деяких інших країн, засновник не повинен володіти професійною підготовкою, натомість є вимоги щодо наявності мінімального капіталу. Згідно з Федеральним законом про приватні підприємства, для відкриття приватної детективної служби потрібен спеціальний дозвіл органів місцевої влади, в тому числі на укладання контрактів із замовником: відомством, підприємством, приватною фірмою. У такому дозволі може бути відмовлено у разі, якщо приватна структура не в змозі забезпечити необхідний рівень безпеки роботи або не має для цього достатніх фінансових, технічних чи інших можливостей [4]. Основними клієнтами приватних детективів є саме торговельно-промислові компанії, а переважна більшість послуги приватного детектива складає збирання відомостей про іноземних та національних компаньонів.

Також варто звернути увагу на та, що, незважаючи на договірну основу виконання приватними детективами своїх функцій, чимало питань сфери їх діяльності є предметом правового регулювання і кримінального процесу. Зокрема, діяльність приватних детективів, щодо розшуку зниклих людей, збирання відомостей, щодо кримінального правопорушення та осіб, інтереси чи права яких були порушені в результаті цього скоєння, використання технічних засобів для отримання чи зняття інформації, а також подальшого використання отриманої інформації як доказів у кримінальному провадженні, відповідальність за порушення чинного законодавства тощо.

Отже, легалізація приватної детективної (розшукової) діяльності в Україні є актуальним питанням. На нашу думку, це дозволить поставити її під контроль держави, а отже створити належні умови захисту прав та законних інтересів учасників цих відносин, а також інших осіб, права та інтереси яких можуть бути порушені в результаті здійснення детективної практики.

Список використаних джерел:

- [1] Коновалов, О. Легалізація приватної детективної діяльності в Україні: проблемні питання. *Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку: матеріали міжнародної конференції* (с. 88-91). 21-22 листопада, 2019, Київ, Україна.
- [2] *Про приватну детективну (розшукову) діяльність* № 10024 (2019) (Закон України (проект)). Вилучено з http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH7QG00A.html.
- [3] Бугайчук, К. Л. (2016) Інститут приватних детективів за кордоном: порівняльно-правовий аналіз. *Право і безпека*. (1), 7-13.
- [4] Попов П. О., Черков, В. О. (2010) Приватна детективна діяльність в розвинутих країнах світу. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. (2), 248–259.